

اۆتونومىيالى رايونىدىق خالىق قۇربلىتايى تۇراقتى كومىتەتنىڭ

امەرىكانىڭ ايتىلمىس “2020 ـ جىل ۇيعۇر ادامدىق ۇققىتارى ساياسات زاڭ جوباسى” جونىدەگى قاتاڭ مالىمدەمەسى

(باسى 1 – بەتتە)

ۇشقارلىقنى الاستاۋ شارالارنى جانە ادامدىق ۇقق جاعدايىن قىيىنسىىز قارالاپ، ُجونسىز جازىىرپ، خالىقارالىق زاڭ مەن خالىقارالىق قارىم ـ قاتناستىڭ نەگىزگى ولىشەمدەرىن اۋىر دارەجەدە اياق استى ەتتى، جۇڭگونىڭ شكى سىنە اۋىر دارەجەدە كىلىگىپ، شىنجاڭ ـ داعى ُار ۇلت خالىقنىڭ سۇيىسپەنىشلىگىن مەيلىنشە جارالادى. مۇنى شىنجاڭ ۇيعۇر اۆـ تونومىيالى رايونى جانە شىنجاڭدىاعى ُار ۇلت كادر ـ بۇقاراسى قاتاڭ جازىىرادى، باتىل قارسى تۇرادى!

ايتىلمىس “2020 ـ جىل ۇيعۇر ادامدىق ۇققىتارى ساياسات زاڭ جوباسىن” اقتارار بولساق، باسنان اباىعنا دەيىن بۇرلامانغان وتىرىككە، قىرىي قاياتقىق سوعىستىق ويلاۋعا جانە ساياىي سىڭار جاقىتى كوزقاراسقا تولغانىن، امەرىكانىڭ جالغان دەموكراتپيالى، شىن مانىندە وكتەمشىل، جالغان ادامدىق ۇققىتى، شىن مانىندە دە زورلىقشىل ُمانىن ايبىراداي اشىپ ناستاعا ـ نىن كورەمىز ـ شىنجاڭ تۇرالى شىندىق قايسى؟ امەرىكانىڭ شىنجاڭغا سىياتىن زاڭ جوباسى نەندەي قوقسىق؟ امەرىكا تاى قانداي ويىن ويد ـ ناۋدا؟ بۇل ماسەلەلەردىڭ انىق ـ قانىىعنا چىكىندە ـ دە، امەرىكا چاقىڭى پاتشانىڭ جاڭا كىيىى ُتارىز ـ دى ماسقارالىىىن دوعارۋعا بولادى.

امەرىكانىڭ ايتىلمىسى شىنجاڭدا “از ۇلتىار كەڭ كولەمدە قامالپ جاتىر” دەگەنى شىلىي وتىرىك، شىنجاڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقنى الاستاۋ كۇرەسىن زاڭ بوينىشا ورسىتەتۇى خالىقارالىق قوعام جاپياي موينىداعان ادىلەتتى شارا. وتكەن ُىىر مەزگىلدەگى زورلىقنى كۇش لاڭكەستىك ارە ـ كەتتەر كوپ، ُجپيى تۇلىغان قاتاڭ، كۇردەلى جاعداي الدىندا، شىنجاڭ خالىقارالىق قوعامنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقنى الاستاۋ تاجىرىيەلەرىنەن ۇلكى اۋ جانه ونى قابىلداۋ نەگىزىندە، ”ُىىر جاعىنان، سوققى بەرەۋگە، ەندى ُىىر جاعىنان، الدىن اۋدى مىقتىى يىگەرۇگە” تاباندى بولپ، زورلىقنى كۇش لاڭـ كەستىك قىلمىستارىنا زاڭ بوينىشا قاتاڭ سوققى بەرەۋمەن بىرگە، قاينار كوزىنەن جونگە سالۇعا دا ُمان بەرىپ، كاسپىنىك شەبەرلىككە تارىيە ـ لەۋ ـ باۋلۇ ورتالىىىن زاڭ بوينىشا قۇرۇ ارقلى ۇشقارلىقنى الاستاۋ قىزمەتىن ورسىتەتىپ، ُدىنى ۇشقارلىقپەن جۇعىمدالغان، زاڭعا جەڭىل دارەجەدە قايشلىق جاساۋ قىلمىستىق ارەكەتى بار ادامداردى ەڭ جوعارى شەكىنە قۇتقاردى، لاڭكەستىكتىڭ، ۇشقارلىقنىڭ ُوسىپ ـ ُورىيتىىن توپىراىىن ەڭ جوعارى شەكىنە جويدى، ازاماتتاردىڭ نەگىزگى ۇققىتارىنىڭ زالالعا ۇشراماۋىن ەڭ جوعارى شەكىنە قامتاما ـ سىز ەتتى. بۇنىڭ امەرىكا جولعا قويىپ وتىر ـ عان ”الدۇمەتتىك اۋماقتا تۇزەتۇىىنەن”، انگىلىيا قۇرعان DDPمەن (“رايىنان قايتارۇ جانه قول ُۇزدىرۇ” نىسانى)، فرانسىيا قۇرعان ۇشقارلىقـ تى الاستاۋ ورتالىىىمەن ماندىك جاقنان ايرىما ـ شىلىى جوق. قازىر شىنجاڭدا ۇدايى 3 جىلدىن استام ۇاقتتان بەرى زورلىقنى كۇش لاڭكەسـ تىك دەلولسى (قويىعاسى) تۇلىغان جوق، ۇشقارد ـ لىقنىڭ سىنالاپ كىرۇى ُونىمىدى تەجەىلپ، قوعام اماندىىىنىڭ جاعدايى ايتارلىقتاي جاقسا ـ رىپ، ُار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تابىس سىىزىمى، باقت سەىىمى، حاۋىپسىزدىك سىىزمى كوزىنەك ـ تى كۇشىيدى. 2018 ـ جىلى 12 ـ ايدىڭ سوڭىنان بەرى، بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ ُماند ـ ساپىتالارى، شەتەلدەردىڭ جۇڭگودا تۇراتىن ەل ـ شىلەرى، قانىستىى مەملەكەتتەردىڭ جەنەۋادامى تۇراقتى ۇاكىلدەرى، اقپارات قۇرالدارىنىڭ تىل ـ شىلەرى جانه ُدىنى ۇيىمدار سىياقتى 70 نەشە كەزەك توپ ـ گرۇپپا، 90 نەشە مەملەكەتتىن كەلگەن 1000نىان استام ادام شىنجاڭدا

ەسكۇرسيادا، ساپاردا بولپ قايتتى. ولار جاپياي ُوز كوزىمىزبەن كورگەندەرىمىز امەرىيـ كانىڭ ايتقانمەن ۇقسامايدى، شىنجاڭنىڭ لاڭـ كەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقنى الاستاۋ ُادىسى بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ لاڭـ كەستىككە سوققى بەرەۋ، نەگىزگى ادامدىق ۇققـ تى قورعاۋ جونىندەگى باس ماسقاساتى مەن پرىنسىپىنە ۇيلەسەدى ەكەن، تولىق تۇراقتاد ـ

دىرەۋعا جانه ۇيرەنۇگە، ۇلكى اۋعا تاتىدى ەكەن دەستى. امەرىكادامى ُششئارا ادامداردىڭ ايتىلمىس كاسپىتىك شەبەرلىككە تارىيەلەۋ ـ باۋلۇ ورتالىىىن ”جازا لاگەرى” دەگەن ساندد ـ راعى ويىەكتپۇ شىندىققا مۇلدە كەرەعار، بۇكىل ـ دەي شىلىي وتىرىكپەن كۇيە جاعۇ، ۇرىنىڭ ۇرىنى ۇستاڭدار دەپ ايعايلالاۋى بولپ تابىلا ـ دى. بۇل داقيىرت ـ قاۋەسەتتەر تەك وتىرىكتى ويدان شىعارۇشىلاردىڭ ُمورالدىق دەڭگەيىن تومەندەتىپ، ولاردىڭ تارىختا اناعۇرلىم كوپ داق قالدىرۇنا ابارىپ سوعادى.

امەرىكانىڭ وزىنە قارايقى، ادامدىق ۇقق جانە لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇ دەگەندى جەلەۋ ەتىپ، وزگە ەلدىڭ شكىى سىنە دورە ـ كىلىكپەن كىلىگىپ، كەز كەلگەن جەردە شوقپا ـ رىن قوقاڭداتىپ، اۋعانىستان، يراق، سىرىيا قا ـ تارلى جەرلەردە سوعىسى ُورتىىن تۇتاتىپ، سوعىس قوزعاپ، مېللىيونداعان بەيكۇنا بۇقارا ـ نىڭ ُولمى ـ جىتىمىنە، قىرۋار بوسقىنداردىڭ تۇـ راعىنان ايرىلىپ تەنتىرەۋىنە اپارىپ سوعىپ، ولارعا جازىلھاس سوعىسى جاراقاتىن سالىدى. ادامدىق ۇقققا قول سۇعۇ جانه ونى تابانعا تاپتاۋ دەگەننىڭ ناق ُوزى مىنە وسى. امەرىكا جاقنىڭ باسقا مەملەكەتتەگى خالىقنىڭ تىرشلىك جانه دامۇ ۇقىىىن مۇلدە كوزگە ئلمەگەن مۇنداى قىلىى بۇكىل دۇنيە جۇزىندەگى ار ـ ۇجداندى بارلىق ادامنىڭ نزا ـ كەگىن قوزعايـ دى! امەرىكا ُوزىنىڭ ادامگەرشلىككە مۇلدە جات قىلمقتارىنا تپىتتەي دە بولسا تولغانىپ جانه وكنۇدىڭ ەسەسىنە ۇيالھاي ـ قىزارماي جۇڭ ـ گونىڭ لاڭكەستىككە سوققى بەرەتىن ادىلەتتى شاراسى تۇرالى اۇزىنا كەلگەندى كوكىپ، جالا جاۋىپ، كۇيە جاعىپ، سۇرقىالقپەن سوققى بەردى. بۇل رەت تاى ايتىلمىسى ”زاڭ جوبا ـ سن” شىعارىپ، لاڭكەسى كۇشتەرگە ”كۇشەيتـ كىشى ۇكول” سالىپ، ”قوزدىرعىشى ُدارى” بەردى، شىن مانىندە، بۇل ولاردى قۇرباندىققا پايدالانىپ، ُوزىنىڭ شىنجاڭنىڭ ورنىقتىلىىىن، دامۇىن ُۇلدېرۇ ماقساتىنا جەتۇ بولپ تابىلا ـ دى. وتپەن ويىنغاننىڭ ُوزى كۇيەدى، ادىلەتـ سىزدىكتى كوپ جاساعاندار، ُسوز جوق، ُوزىن مەرت قىلادى. امەرىكا جاقنىڭ جازاسى جازىلىغان سوك اۋىرعانىن ۇمتىپ قالھاعانى ُجون، جاۋىزعا جاناندايشاپ بولپ، زۇلىمىنىڭ سويىلىن سوعا بەرسە، زاردايىن ُوزى تارتارى شۇباىسى!

امەرىكانىڭ ايتىلمىسى شىنجاڭدا ”ادامدىق ۇقققا ورەسكەل قول سۇىلۇدا” دەگەنى بۇـ كىلدەي ساندىراق، شىنجاڭنىڭ ادامدىق ۇققى سىتەرىنىڭ ۇزدىكىسىز دامىغاندىىن، العا باسقاند ـ دىىىن بۇكىل دۇنيە ُجۇزى كورىپ وتىر. شىنجاڭدىاعى ُار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تۇرمىسى دەڭگەيى جىل سايىىن جوعارىنادى، 2019 ـ جىلى قالا ـ قالاشىق، اۋىل ـ قىستاق تۇرعىندا ـ رىنىڭ جان باسىندىق قولدامى ورتاشا تابىسى جەكە ـ جەكە 34 مىڭ 664 بۇانعا، 13 مىڭ 122 بۇانعا جەتتى. 2014 ـ جىلدىن 2019 ـ جىلدىڭ سوڭىنا دەيىن، بۇكىل رايون كولەمىندە جىنىى 737 مىڭ وتباسى، 2 مىللىيون 923 مىڭ 200 كەدەي خالىق كەدەيلىكتەن ارلىپ، كەدەيلىكـ تىنىڭ تۇىلۇ سالىستىرماسى 2013 ـ جىلدىڭ سوڭىندامى 19.4%تىن 1.24%كە تومەندەدى. 2020 ـ جىلدىڭ سوڭىندا قازىر اتقارىلىپ وتىر ـ عان ولىشەمىنەن تومەنگى شىنجاڭ اۋىل ـ قىسـ تاققارىندامى كەدەي خالىق تۇگەلدەي كەدەيـ لىكتەن ارلىىپ، بۇكىل ەل خالىقمەن بىرگە جاپياي دوڭگەلەك داۋلەتتى قوعامعا قادام تاسـ تايدى. جۇمىستانۇ كولەمى ۇزدىكىسىز كەڭەيىپ، 2014 ـ جىلدىن بەرى بۇكىل شىنجاڭ قالا ـ قالا شىقتارىندامى جىلىنا ورتا ەسەيىپەن جالغاندان ارتقان جۇمىستانۇ 471 مىڭ 200دەن استام ادامعا جەتىپ، تىركەلگەن جۇمىسىىزدىق مولشەرى قاشاندا 4.5%كە جەتپەيتىن كولەمدە مەڭگەرد ـ لىپ، بىردە ـ ُىىر وتباسى مۇشەسى جۇمىستانبا ـ عان وتباسلارىن 24 ساعات شىندە اداقتاۋ جۇـ زەگە استى. بۇكىل شىنجاڭ اۋىل ـ قىستاقتا ـ رىندا، اسىرەسە، وڭىۇستىك شىنجاڭ اۋىل ـ قىستاققارىندا ەڭبەك قابىلەتى بار وتباسلارد ـ نان، كەمىندە، ُىىر ادامدى جۇمىستاندىرۇ نە ـ گىزىنەن ورىندالىپ، سول جەردە، جاقىن ماڭدا جۇمىستانۇ، كىرىس ارتتىرۇ، اۋاقتاتىنۇ جۇزەگە

استى. بۇكىل شىنجاڭدا 9 جىلدىق مىندەتتى وقۇ ـ اعارتۇمەن جاپياي قامتۇ، وڭىۇستىك شىنجاڭدا 15 جىلدىق تەگىن وقۇ ـ اعارتۇمەن جاپياي قامتۇ جۇزەگە استى، قالا ـ اۋىل تۇر ـ عىندارىن جازاتايىم جاعداي قامسىزداندىرۇد ـ مەن، قالا ـ قالاشىق جۇمىسىى ـ قىزمەتىشلە ـ رىن سالىماقنى ناۋقاس قامسىزداندىرۇمەن جاپياي قامتەدى، ُار ۇلت بۇقاراسى جىل سايىن دەنساۋلىقنى تەگىن تەكسەرەتۇدەن يىگـ لىكتەنىپ، قوعامدىق قامسىزداندىرۇعا قاتىناسۇ مولشەرى 95%تىن استى. وتە ـ موتە، جاڭا تپىتى ايدارشا ۇيرۇسى وكپە قابىنۇ نىدەتى الـ دىندا، شىنجاڭ علميى ساققانۇ ـ تىزگىندەۋ شا ـ رالارىن قولدانىپ، نىدەتىنىڭ تارالۇىن ُونىمدى تەجەپ، جاڭا تپىتى ايدارشا ۇيرۇسى وكپە قايند ـ ۇنىنا شالىدىققان جالپى 76 ناۋقاستىڭ دياگنوزى تۇراقتاندىرىلىپ، بۇكىل رايوندامى ُار ۇلت بۇـ قاراسىنىڭ دەنساۋلىعىنىڭ قاۋسىزدىىىىنا، ُوممـ رىنىڭ حاۋپسىزدىگىنە ەڭ جوعارى شەكىتە كەـ پىلدىنىك ەتىلدى. قازىر شىنجاڭدا ۇدايى 120 نەشە كۇنىنەن بەرى جاڭا تپىتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ نىدەتىنە شالىدىققان ناۋقاس بايقالھـ دى. قازىرگى شىنجاڭ تارىختامى ەڭ جاقسى كۇلدەنۇ، دامۇ كىزەڭىندە تۇر، ُار ۇلت بۇقارا ـ سى تىنىشى ُومىر، شات ـ شادىپان تىرشلىك كەشىپ، تۇرمىستارى الاڭسىىز، بەرەكەلى ُوتىپ، ُومىر ُسۇرۇ ۇقىىى، دامۇ ۇقىىى سىياقتى نەگىزگى ۇققىتاردان تولقى يىگىلىكتەنۇدە. امەرىكادامى كىيىىر ساياساتپازدار شىندىقتى كورە تۇرسا دا كورمەسكە سالىپ، فاكىتى ەلەپ ـ ەسكەرەمەي، بۇكىلدەي ارام يىىىلمەن توڭجويىند ـ دىق سىڭار جاقىتلى كوزقاراس ۇستانىپ، جات نيەتپەن قاساقانا سوقىر بولپ، وزدەرىنىڭ ادامدىق ۇققى ماسەلەسىندەگى مونتانلىىىن ايبىراداي پاش ەتتى.

امەرىكانىڭ وزىنە قارايقى، ازاماتتارىنىڭ باس اماندىعى تپىتتەي دە قامتاماسىز ەتىلمەي، 2019 ـ جىلى جىنىى 415 رەت كولەمدى وق شىعارۇ وقىعاسى تۇىلىپ، ورتا ەسەيىپەن ُار 15 مپىۇت سايىن ُىىر ادام وققا ۇشتى؛ كەدەي جانه باي دەپ ُبولنۇ كۇن سايىن اۋىرلاسىپ، كەدەي مەن بايدىڭ پارقى 50 جىلدىن بەرىگى ەڭ جوعارى دەڭگەيدى كورسەتتى، قازىر ول مېللىيونداعان ادامى اشارشلىق كۇيدە قالغان بىردەن ـ ُىىر وركەندەگەن ەل سانالادى، 65 مېللىيون ادامى ەمدەۋ اقىسىنىڭ تىم قىمبات بولۇى سەبەپتى ەمدەلۇدەن باز كەشۇگە ُماجبۇر بولدى؛ كوشى ـ قون ساياساتى ەتباۋىر جاقند ـ داردىڭ ُىىر ـ بىرىنەن ايرىلۇنسا اپىارنىپ سوعىپ، 2017 ـ جىلى 7 ـ ايدان بەرى كوشى ـ قون مەكەمەسى شەكارادا 5400دەن استام بالانى اتا ـ اناسىنان ُبولپ تاستاعان؛ ازاماتتاردىڭ جەكە باس قۇيىالق ۇقىى جۇيەلى تۇردە سۇ ـ عاناقىتققا ۇشراپ، امەرىكا ەرەسەك ازاماتتارد ـ نىڭ جارتىسىنا جۇعىى زاڭ اتقارۇ قۇرلىمدارى قولداناتىن بەت الپەت تانۇ جۇيەسىنە كىرگىزىل ـ گەن؛ گۇانتانامو تۇرمەسىنىڭ جامان اتى ُدۇيىم جۇرتقا ُمالىم بولپ، امەرىكانىڭ كوپتەگەن ۇيىمدارى مەن اقپارات قۇرالدارى ونى ”شەكىنە اسقان سوراقلىق” دەپ سىندىغان.

اسىرەسە، جاڭا تپىتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ نىدەتى ورشىگەن جاعدايدا دا، امەرىكا ۇكىمەتى جىگەر ـ قايراتىن نىدەتتى تەجەۋگە شوعىرلاندىرماي، قايتا بار زەيىىىن سارقىپ، بىتكەن ايلاسىن سىستەتىپ جاۋاپتان جالتارىپ، جاۋاپكەرشلىكتى باسقاغا يتەرگەن، ناتىجەدە 2 مېللىون 100 مىڭنان استام ادامنىڭ جاڭا تپىتى ايدارشا ۇيرۇسى وكپە قابىنۇ نىدەتمەن جۇعىمـ دالۇنعا، 110 مىڭنان استام بەيكۇنا جان يەسىنىڭ جانىن ۇيرۇس جالھاۋعا اپارىپ سوعىپ، ازامات ـ تاردىڭ تىرشلىك، دەنساۋلىق ۇقىىى تابانعا تاپتالغان. ُدال وسىنداي سۇرقىالققتار مەن جا ـ ماندىقتار الدىندا، امەرىكادامى ُششئارا ادامدار قاي بەتمەن جۇڭگونىڭ ادامدىق ۇقىىى جاعدا ـ يى تۇرالى ُسوز قوزعاپ، سىن ايتپاشقى؟ ”ادامدىق ۇقق” دەگەندى جەلەۋ ەتىپ، شىند ـ دىىىندا وزگە ەلدىڭ شكىى سىنە كىيلىگەتىن، باسقا ەلدىڭ دامۇىن تەجەپتىن قىلىقپەن اينالسىۇ امەرىكانىڭ كانىككەن ”ەسكى ويىنى”، تۇپتەپ كەلگەندە، باياعى ُوزىنىڭ جەكە مۇددەسىن

كوزدەۋ سانالادى. ايتىلمىس ”ادامدىق ۇققنىڭ قورعاۋشىسى” قازىر خالىقارالىق ادامدىق ۇققى نسـ تەرىنىڭ دامۇىن اياقتان شالانىن تاسقا اينالىپ وتىر . امەرىكانىڭ ايتىلمىسى شىنجاڭدا ”از ۇلتـ تارعا تەگنەۋرىن كورسەتىلىپ، ُدىنى مركىندىكـ كە قىسىم جاسالىپ جاتىر” دەگەنى بۇكىلدەي اق پەن قارانى شاتاستىرۇ بولپ تابىلادى، شىنجاڭـ داعى ُار ۇلت بىردەي تەرەزەسى تەڭ، ُدىند ـ نىڭ تاتۇ، جارسامىدى بولۇى تالاسى جۇرمەيد ـ تىن شىندىق. شىنجاڭدىاعى ُار ۇلت جان ساند ـ نىڭ كوپ ـ از دىىىىنا، دامۇ دەڭگەيىنىڭ جوعارى ـ تومەن بولۇىنا قاراماستان، تۇگەلدەي ۇقساس مارتەبەگە يە، مەملەكەت سىتەرىن باسقارۇعا ارالاسۇ، ُوز ۇلتىنىڭ ُتىل ـ جازۇىن قولدانۇ، ُوز ۇلتىنىڭ ُداسىتۇرلى مادەنىيتىن جالعاستىرۇ سىياقتى ُتۇرلى ۇققىتاردان زاڭ بوينىشا يىگىلكـ تەنىپ كەلدەى. ازاماتتاردىڭ قالىپتى ُدىنى قيـ مىلدارى زانڭىنىڭ قورعاۋىندا بولادى. ۇكىمەت قارجى شىعارىپ، مەشىتتەردىڭ ەلشۇمەتتىك قىزمەت وتەۇ شارت ـ جاعدايىن ۇزدىكىسىز جاقـ سارتىپ، ُدىنى قايراتكەرلەردىڭ ەمدەۋ قامـ سىىزداندىرۇى، زەيىنەتكەرلىك قامسىزداندىر ـ ۇى، سالىماقنى ناۋقاس قامسىزداندىرۇى، جا ـ زاتايىم جاعداي قامسىزداندىرۇى، ەڭ تومەند ـ گى تۇرمىستى قامتاماسىز ەتۇ جانه دەنساۋـ لىقتى تەگىن تەكسەرۇ سىياقتى ساياساتتاردى جالپى بەتتىك تپياناقتاندىردى. ورازا ابي كە ـ زىندە دىنگە سەنەتىن بۇقارا مەشىتكە بارىپ ناماز وتەگەندە، ۇكىمەت ماسكى، زارارسىز ـ داندىرعىشى سىياقتى اۋرۇدىڭ الدىن اۋۇ زاتتا ـ رىمەن تەگىن قامدادى.

امەرىكانىڭ وزىنە قارايقى، اق ناسىلدىلەر جوعارى تۇرادى دەۋدىڭ سۇرىنى باسسالر ەمەسى، بپىل 5 ـ ايدا 46 جاستامى قارا ُناسىلـ دى جورج فلويد مپىننەابولپس قالاسىندا ساقشىـ نىڭ تىزەسىمەن موينىن باسۇىنان تۇنىشىىىپ ُولپ، كەڭ كولەمدە نارازىلىق، قىر كورسەتۇ قىمىلدارىن قوزعادى. افرىكا ُناسىلدى ەرە ـ سەكتەردىڭ قاماۋعا نىئۇ نقتىيالىدىعى اق ُنا ـ سىلدى ەرەسەكتەردىڭ 5.9 ەسەسىنە تۇرا كەلە ـ دى. ُسىلام دىنىىنە قاراتىلغان تومىىىىىىزدىك ۇزدىكىسىز اسقىندى، اسىرەسە، ”مۇسىلىماندارعا شەكىنەۋ بۇيرىىىن” جارپالاپ، ُسىلام ُدىنىى مەن مۇسىلىمانداردى اشىقتان ـ اشىق كەمسـ تىپ، خالىقارالىق قوعامنىڭ جاعاسىن ۇستانتى ـ 2018 ـ جىلى امەرىكانىڭ ورتا مەرزىمدىك سايد ـ لاۋنىدا ”كاندىداتتاردىڭ ۇشتەن بىرىنەن استا ـ مى مۇسىلىماندار تۇمىسىنان زورلىقشىل بولادى نەمەسە كوكەي تەستى قاتەر قالىپتاستىرادى دەپ جار سالسا”، ”كاندىداتتاردىڭ ۇشتەن بە ـ رىنە جۇعىى مۇسىلىمانداردى نەگىزگى ۇققىتان ماقرۇم ەتۇ نەمەسە ُسىلام ُدىنىىن ُدىن ەمەس مۇسىلىماندار قاۋىمىنىڭ كەمسىتۇگە ۇشرالۇى كۇن سايىن اۋىرلاسىپ، پەۇ زەرەتتەۋ ورتالىىىىم ـ نىڭ تەكسەرۇىندە كورسەتلىۋىىىشە، ساۋالنامانى قابىلداىعانداردىڭ 82%ى مۇسىلىماندار امەرىكادا كەمسىتۇگە ۇشرالۇدا دەپ قاراعان.

ُىىىز مىنانى قايتىلاي دارپىتتەيىمىز: شىنجاڭغا ساپاتىن ماسەلە ەشقاشان دا ادامدىق ۇققى، ۇلت، ُدىن ماسەلەسى ەمەسى، قايتا لاڭـ كەستىككە قارسى تۇرۇ، بولشەكتەۋشىلىككە قارسى تۇرۇ ماسەلەسى بولپ تابىلادى. شىنجاڭ — جۇڭگونىڭ شىنجاڭى، شىنجاڭ ُسىى بۇكىلدەي جۇڭگونىڭ شكىى ُسىى، ُار ـ قانداي سىرتقى كۇشتىڭ وعان كىلىگۇگە قاقسى جوق. امەرىكانىڭ وتىرىكتى ويدان ويىپ، جالا جابۇى جانه ورنىسىىز جازالاۋى بۇكىلدەي 25 مېللىون شىنجاڭ خالىقنىڭ قارسى جاعىنا شىققاند ـ دىق، ُىىر مېللىيارد 400 مېللىيون جۇڭگو خالىقـ نىڭ قارسى جاعىنا شىققاندىق، ادامزاتنىڭ ادام ـ گەرشلىگى مەن ار ـ ۇجدانىنىڭ قارسى جاعىنا شىققاندىق سانالادى، ول امەرىكا ساياساتپازدا ـ رىنىڭ جىىرەكىشىتى ويىنى. ايتىلمىسى ”2020 ـ جىل ۇيعۇر ادامدىق ۇققىتارى ساياسات زاڭ جوباسى” ُىىر پاراق كەرەكسىز قاعاز عانا، ادد ـ لەت كۇشى، ُسوز جوق، ونى قوقسىق ۇبىندد ـ سىنە سىپىرىپ تاستايدى!

(شىنحۇا اگەنتىسىنىڭ 6 ـ ايدىڭ 18 ـ كۇنى بەيىچىڭنە بەرگەن خابارى)

(باسى 1 – بەتتە)

ُار ۇلت خالىقنىڭ ومىرىنە، مال ـ مۇلىك حاۋىپسىز ـ دىگىنە مەرەكشە زىيان جەتكىزىپ، نەگىزگى ادامدىق ۇققىتى اۋىر دارەجەدە تاپتادى. وسىنداي كەزدە امەرىكا جاق ەستىمەگەن كىسىسىپ وتىرا بەردى، ال شىنجاڭنىڭ قوعامدىق كەلەلى جاعدايى ورنىقتى بولغان كەزدە سەكىرىپ شىعا كەلىپ سان ـ ساققا جۇگىرتتى، بۇدان ماسقاتىنىڭ سۇرقيا كەكىندىگىن كورۇگە بولادى، ولاردىڭ كولگىرلىگى مەن مەيىرىمـ سىىزدىگىنىڭ شەكىنە جەتكەندىگىن كورۇگە بولادى!

شىنجاڭ ۇستىنىن وڭاۋ مەن تۇبىرىنەن وڭاۋ ـ عا تەڭ ُمان بەرۇگە تاباندى بولپ، سوققى بەرەۋ مەن الدىن الا ساققانۇدى ُوزارا ۇشتاستىرىپ، لاڭـ كەستىككە قارسى تۇرۇ، ۇشقارلىقنى الاستاۋ قىزمە ـ تىن زاڭ بوينىشا ورسىتەتىپ، كورنەكتى ونىمدىلىكـ كە قول جەتكىزدى. بۇگىنگى كۇندە شىنجاڭدا ُۇرتسى 3 جىلدىان استام ۇاقت زورلىقتى كۇش لاڭـ كەستىك دەلولسى ُىىر رەت تە تۇىلھامدى، ۇلتىاز تە ـ رەزەسى تەڭ، نىتىماقتى، ُدىن تاتۇ، ۇيلەسىمدى، خالىق تۇرمىسى تىنىشى، بەرەكەلى بولپ، تارىختامى ەڭ تاماشا دامۇ مەزگىلىندە تۇر. نىتىماقتى، جارا ـ سىمدى، گۇلدەنگەن، ورنىقتى شىنجاڭغا قاراتا امەرىكا جاق جۇرەگى الاسۇرىپ، ايتىلمىسى ”زاڭ جوبا” شىعاردى، ونىڭ ناقتى سىياتى ايتىلمىسى شىنجاڭغا ساپاتىن ماسەلەلەردەن پايدالانىپ، جۇڭگو ـ نىڭ ۇلت قاتىناسىنا تىركى سالۇ، شىنجاڭنىڭ گۇل ـ دەنەۋىن، ورنىقتىلىىىن ُبولدىردۇ، جۇڭگونىڭ دامۇىن، كۇشەيۋىن تەجەۋ، ونىڭ ”جات نيەتى جۇرتقا بەلگىلى” دەۋگە بولادى.

لىكەرى زورلىقتى كۇش لاڭكەستىكنىڭ جانه ۇشقارلىقنىڭ بەينەتىنە قاتتى ۇشراعان شىنجاڭدىامى ُار ۇلت خالىق بۇگىنگى اسا تاماشا جاعايدىڭ وڭاي ـ وسپاق قولعا كەلمەگەندىگىن انىق بىىلدەى، پارتيا مەن ۇكىمەتتىڭ شىنجاڭنىڭ ورنىقتىلىىىن قورعاۋ ۇششئان جاساعان ُتۇرلى قۇلىشىنىستارىنا با ـ رىنىشا العىسى ايتادى، بۇگىنگى تاڭدامى باقتىتى، تە ـ شىنىشىقتى بارىنىشا قاستەرلەيدى، ُارقانداي كۇشتەر ـ دىڭ ُارقانداي فورمامەن بايتىاق تا كورىكتى شىنجاڭغا كۇيە جاعۇنعا، دانتاۋنعا استە جول قويمايد ـ دى.

امەرىكا جاق شىنجاڭنىڭ لاڭكەستىككە قارسى تۇرۇدامى، ۇشقارلىقنى الاستاۋدامى تابىستى نىزدەند ـ سىن جانه كورنەكتى ونىمدىلىگىن كورە تۇرسا دا كورمەسكە سالىنىپ، شىنجاڭنىڭ ادامدىق ۇقىىىن قامتاماسىز ەتۇ نايىجەسىن، سونداى ـ اق ُار ۇلت خالىقنىڭ ارمان ـ تىلەگىن ەستىسە دە ەستىمەسكە سا ـ لىنىپ، ايتىلمىسى ”زاڭ جوبانى” قاسارسا ماقۇلداپ، ”عۇش ُتۇرلى كۇشتى” دەمەدى، جەلىكتىردى، مۇنان ولاردىڭ شىنجاڭنىڭ ادامدىق ۇقىىىنا كوڭىل ُبولۇ ەمەسى، قايتا شىنە ارام نيەت بۇگىپ وتىرعاند ـ دىىىن كورۇگە بولادى.

باسقا ەلدىڭ ادامدىق ۇقق جاعدايى جونىندە پالە شىعارعان امەرىكانىڭ ُوزىنىڭ ادامدىق ۇققى جاعدايى تەگى قالاي؟ تۇققىل تۇلىغان جاڭا تپىتى ايدارشا ۇيرۇس وكپە قابىنۇ نىدەتى بەينە اينا سىياقتى، امەرىكادا ۇزاق ۇاقت ورنى تەپكەن قوعام ـ نىڭ پارە ـ پارە بولۇى، باي مەن كەدەيدىڭ جىك ـ تەلۇى، ُناسىل كەمسىتۇشىلىك، قاۋقارسىز قاۋبىمنىڭ ۇققى ـ مۇددەسىن قامتاماسىز ەتۇ تەبىىندى بولېلاۋ سىياقتى ماسەلەلەردى اشىق كورسەتتى، ول ”امەرىكا ۇلگىسىندەگى ادامدىق ۇققنىڭ” تەرەك قايتپارلى داعىدارىسىن كورنەكتىلىندىرىپ قالىھاستان، ونان دا ماڭىزدىسى، امەرىكانىڭ ”قاتىگەز كاپىتالىزم” ەرەك ـ شەلىگىن ايبىراداي اشتى. وسىندا امەرىكا جاققا ايتىلـ مىس ”ۇزىن قولدى باسقارۇ” دامەسىن جىيىستىرىپ، ُوز سىىنە قام جەۇدى ەسكەرتەمىز.

شىندىق داۋدى جەڭەدى، ادىلدىك جۇرتتىڭ جۇرەگىندە ساقتالادى. ُارقانداي پالە جابۇدىڭ بار ـ لىى شىنجاڭدىامى ُار ۇلت خالىقنىڭ نىتىماقتاسا ەك ـ پىندەي لىكەرلەگەن اياق السىن تومسا المايدى، ُارقانداي وسەك ـ ايانىڭىڭ بارلىىى شىنجاڭنىڭ ادامدىق ۇققى سىتەرىنىڭ دامىعان، العا باسقان شىند ـ دىىىن جوققا شىعارا المايدى، ُارقانداي قاسكۇنەم ـ كىيلىگە المايدى — بۇل شىنجاڭدىامى 25 مېللىيون ُار ۇلت خالىقنىڭ جۇرەك ُۇنى، بۇل ُىىر مېللىيارد 400 مېللىيون جۇڭگو خالىقنىڭ جۇرەك ُۇنى ُارى دۇنيە جۇزىندەگى بەيىتىشلىكتى سۇيەتىن بارلىق ادامنىڭ جۇرەك ُۇنى!

ُىىز امەرىكا جاققا مىنانى قايتىلاي قاتاڭ ەسـ كەرتەمىز: شىنجاڭ ُسىى بۇكىلدەي جۇڭگونىڭ شكىى ُسىى، ُارقانداي شەتەل كۇشتەرىنىڭ كىلىگۇىنە جول بەرىلمەيدى. جۇڭخۇا ۇلتىنىڭ ۇلى گۇلدەنۇىنە قاساقانا كەدەرگى جاسايتىن ُارقانداي ارەكەتتىڭ ُالىن بىىلمەي ەلك بولۇ ەكەندىگى داۋسىىز، تارىختىڭ مازاعىنا قالاتىندىعى ُشۇباىسىز.